

Steenmeester van de Hondsrug

60 km

Een flinke windvlaag zorgt dat het topje van de mast van het schip waarmee ik vlucht niet meer zichtbaar is voor de Franse soldaten die mij zoeken. De Fransen hebben wat met mij te verrekenen. Mijn naam is **Arthuor Bot**.

Ik kom uit een familie van botvissers, zo is mijn naam ook gelijk verklaard. Anders dan mijn naam zou suggereren, ben ik niet opgegroeid aan de kust, maar in het prachtige Drentse brinkdorp Anloo dat omgeven wordt door bossen, essen en heidevelden. Mijn vader had absoluut geen trek om de zee op te gaan en besloot als enig familielid geen botvisser te worden. Hij had de voorkeur boer te worden op het Drentse land.

Na een zwerftocht naar interessante locaties voor een boerderij, kwamen we terecht in Anloo. Een oud klein Drents dorpje dat op één van de zandruggen ligt die onderdeel uitmaken van de Hondsrug.

In de zeventiende en de achttiende eeuw liggen op de Hondsrug, tussen Groningen en Coevorden één van de belangrijkste handelsroutes van het Noorden. Deze bestaan dan alleen nog maar uit zandwegen. Daardoor is de route niet altijd even gemakkelijk. Links en rechts van de handelsroutes liggen grote ontoegankelijke veengebieden. De Hondsrug is een woest gebied, waar je als handelaar te maken krijgt met vele uitdagingen. Smalle zandwegen met talloze kuilen en diepe karrensporen. Het risico is groot dat je met je wagen vast komt te zitten of een gebroken wiel op loopt. Als je als reiziger het geluk hebt hiervan verschoont te blijven, dan is de kans aanwezig dat je wordt beroofd door de bendes die deze streek onveilig maken. Gezag is hier vaak ver te zoeken. Als de handel met de stad Groningen rond 1750 toeneemt worden de handelskarren, groter en breder. Waren de handelsroutes al moeilijk begaanbaar, de meeste wegen zijn al helemaal niet berekend op nog grotere en zwaardere karren. Tot wanhoop van veel handelaren komen zij bij slecht weer vaak vast te zitten in de drassige en blubberige wegen. Zelfs met vier tot zes paarden voor de karren is het vaak geen doorkomen aan. Een opstopping levert soms grote chaos op. De veekuddes die meestal óók over deze routes lopen, komen stil te staan en de dieren raken dan compleet in paniek en vluchten. Dat hierdoor al heel wat slachtoffers zijn gevallen laat zich raden. Als de karrensporen te diep zijn, moet de koetsier op zoek naar een ander spoor. *(Het gevolg hiervan kun je tegenwoordig nog goed zien, op het Balloërveld. Hier zijn nog vele oude karrensporen zichtbaar).*

De eigenaren van de gronden, de Boermarken (samenwerkingsverband tussen boeren) in bijvoorbeeld Anloo, Haren, Zuidlaren en Vries en hebben een groot probleem. De kwaliteit van het wegenstelsel over hun gronden is zeer belabberd en berucht bij de handelaren. Velen weigeren dan ook de tolgelden te betalen en eisen van de Boermarken een beter wegdek. Met de aanleg van nieuwe kanalen als het Stadskanaal en Drentse Hoofdvaart ontstaat ook nog eens geduchte transport concurrentie van de trekschuit. Onder druk van niet betalende handelaren en de concurrentie van de trekschuit buigen de betrokken boeren zich over een oplossing. Betere wegen kosten geld, maar verhogen de inkomsten van de tolgelden. Niets doen brengt minder inkomsten uit de tolgelden. Ik, **Arthuor Bot**, ben daarom gaan experimenteren met stenen en keien die ruim voorhanden zijn op de Hondsrug. Met gevonden veldkeien heb

ik eerst op mijn erf een lang pad aangelegd met veldkeien. Eén dag spitten levert mij al gauw twintig kruiwagens met veldkeien op. Deze kan ik goed gebruiken voor het bestraten van mijn pad. Het eerste gedeelte dat ik recht had gelegd was binnen een paar weken alweer aan vervanging toe. Vooral mijn zware karren met hun enorme wielen vernielden mijn keienpad. In een mum van tijd had ik het totaal kapot gereden. De oplossing, die ik na vele pogingen heb ontdekt, is dat je een keienpad rond moet aanleggen. Water loopt zo gemakkelijker van het pad af. Maar wat nog veel belangrijker is, dat het wegdek zo veel beter bestand is, tegen het zware transportvervoer. De stenen blijven zo goed in het verband liggen.

Mijn oplossing is inmiddels niet onopgemerkt gebleven bij de Boermarke van Zuidlaren. Zij vroegen mij of ik een eerste stuk verharde weg wil helpen aanleggen tussen Zuidlaren en Haren. Ze moeten wel, want ondertussen is de toegang tot Groningen en zijn Ommelanden over land zo belabberd, dat steeds meer handelaren afzien de route over het land te nemen. Zij verkiezen de trekschuit. Omdat de inkomsten van de tolheffing zo razendsnel teruglopen dreigen de Boermarken in financiële problemen te komen. Mijn ervaring met het aanleggen van een keienweg wordt meer en meer gevraagd. Maar de drassige veengronden in het beekdalgebied tussen Assen en Groningen, maakt dat de aanleg van een keienweg hier een uiterst lastige klus is. Eigenwijs als boeren kunnen zijn, leggen ze het eerste deel van de weg niet bol maar recht. Ja hoor, je kunt er op wachten, dat dit stuk weg binnen een paar weken al niet meer bruikbaar is. Het werd een puinhoop. Vele keien zijn door de zware handelskarren kapot of diep in het drassige veen verdwenen. Gelukkig nemen de meeste boeren mijn advies later wel ten harte en leggen ze de weg wel bol en op een zandbed. Het is wel meer werk, maar de weg blijft perfect liggen.

(Bij Anloo en Haren zijn nu nog kleine stukjes keienweg te vinden. Een groot gedeelte van mijn eerste keienweg ligt nu op de bodem van het Zuidlaardermeer. Het water mag dan van het land hebben gewonnen de weg ligt er nog steeds. Het Zuidlaardermeer is ontstaan door de wisselwerking tussen veengroei en eb en vloed van rivier de Hunze, die toen nog onder invloed stond van de getijden. Door stijging van de zeespiegel werd de plaatselijke veenlaag weggeslagen en ontstond een steeds groter Zuidlaardermeer).

Het succes van deze keienweg bij Zuidlaren maakt dat andere Boermarken mij ook vragen te helpen bij de aanleg van verharde wegen. Met mijn ervaringen weet ik de techniek van aanleg te verbeteren. De veldkeien laat ik niet meer met een kruiwagen van de Hondsrug halen, maar met vele karren tegelijk. Een zware walskar zorgt voor een stevige en gelijkmatige ligging van de duizenden veldkeien. Voor ophoging van wegen halen we zand van de Hondsrug. Zo ontstonden hier in de regio verschillende kleine en grotere waterplassen. Steeds meer Boermarken op de Hondsrug doen een beroep op mij. Ze zien dat de investeringen in een goede verharde weg geld opbrengen en dat je met verharde wegen veel minder onderhoud aan je wegen hebt. Zo ontstond door mijn toedoen, binnen vier jaar tijd tussen Coevorden en Groningen een van de best bereidbare wegen van heel Nederland. Door mijn kennis van wegeaanleg met keien en de handel in "Drentse" keien verdien ik ondertussen een dik belegde boterham. Onuitputtelijk is de Hondsrug als stenen en keienbron. Hier verzamelen en kloppen honderden boeren voor

mij de stenen, die we gebruiken bij onder andere de wegenaanleg. Ik transporteer namelijk inmiddels ook grotere stenen naar andere delen van het land, waar ze worden gebruikt bij de aanleg van wegen, maar vooral ook in de aanleg van dijken. Dat verklaart mijn bijnaam "[Steenmeester van de Hondsrug](#)".

Ik had nooit kunnen bedenken dat de legers van Napoleon tijdens de bezetting van Nederland dankbaar gebruik zouden maken van 'mijn' wegen. Ook leverden de keien en de wegenaanleg mij geen fortuin meer op, maar gingen ze me zelfs geld kosten. Tijdens de bezetting door Napoleon worden belastingen geheven. Ik kreeg een zeer forse aanslag. Een vermogen, waarvan ik gemakkelijk de rest van mijn leven, zorgeloos, had kunnen leven. Omdat ik niet aan mijn financiële verplichtingen kon en wilde doen, besloot ik te vluchten. Ik liet mijn naam veranderen van [Arthuur Bot](#) in Berend Botje. De rest is een bekende geschiedenis. Ik ging uit varen. Ik vertrok met een boot uit Zuidlaren om op wereldreis te gaan. Zoals bekend kwam ik nooit weer weerom. Toch miste ik de Hondsrug en kwam daarom af en toe incognito terug om te verblijven op de voor mij vertrouwde Hondsrug op een geheime plek. Welke plek dat is? Dat kun je zelf ontdekken. Het standbeeld van mij Berend Botje alias "[Steenmeester van de Hondsrug](#)" en de diverse keien in de regio geven deze plek aan. Ga daarom fietsen met [Arthuur](#) en ontdek wellicht de geheime plek van Berend Botje.

